

Les comunitats autònomes opinen sobre el model de finançament i Catalunya

La solidaritat finançada

El debat sobre el model de finançament de les autonomies té una dimensió supracomunitària que a voltes s'ha manifestat de forma crispada envers casa nostra. EL TEMPS ha sondejat el mapa autonòmic per veure si Rodríguez Ibarra està sol. La paraula solidaritat va a preu d'or.

Manuel Chaves.

ARXIU

La polèmica saltà la primavera passada i encara porta cua. Juan Carlos Rodríguez Ibarra, president de la Junta d'Extremadura, afirmà: "Si Catalunya és una comunitat rica, no és perquè li hagi tocat la loteria, sinó perquè va robar políticament la resta de les regions durant el règim anterior." Les perles del dirigent extremeny no s'acabaren aquí i assegurà que vetaria la proposta de finançament autonòmic que fa la Generalitat de Catalunya perquè "no em dona la gana que Pujol vulgui un tracte diferenciat per a Catalunya". Les rèpliques no es feren esperar, però Ibarra no cedí: "El fons de tot això és que uns prenen posicions perquè de nou els privilegis tornin a aparèixer en el finançament de les comunitats autònomes, quan uns altres mirem de contrarestar aquests privilegis". Era la presentació de la suposada batalla entre el ric i el pobre. El primer és l'"espoliador", que suposadament gaudeix d'amplis privilegis, i el segon, l'"espoliat", que demana solidaritat i igualtat.

RECAPTAR O NO RECAPTAR

I tot això perquè després de cinc anys

de funcionament, l'actual sistema de finançament s'ha acabat. A partir de l'1 de gener de 1992 hi ha d'haver unes noves relacions financeres entre l'estat i les comunitats autònomes. És el moment de negociar. Fins ara s'havia de distingir entre dos models de finançament: el que tenen el País Basc i Navarra i el que funciona a la resta de comunitats.

La diferència entre els dos models està en el fet que els primers recapten la majoria dels impostos (excepte duanes i impostos especials) i després paguen a l'estat una quantitat d'acord amb els serveis que l'administració central presta al

Canàries, les 83.500 d'Andalusia o les 135.000 del País Basc, per dir-ne alguns exemples.

IBARRA, ¿EXCEPCIÓ O NORMA?

Ara, després de cinc anys, mentre unes comunitats només demanen un increment lineal dels fons transferits per l'estat, altres, com la Generalitat del Principat o la Generalitat valenciana, que presideix Joan Lerma, demanen que aquest augment es produeixi per la via de la recaptació de l'impost sobre la renda, segons un criteri de corresponsabilització fiscal. Aquesta és la reivindicació que Jordi Pujol porta a Madrid, com a nucli bàsic del pacte autonòmic, i això és el que ha provocat més d'una irritació.

Si aquesta irritació és fruit de la relliscada verbal d'un espontani o, contràriament, forma part del pensament de fons dels dirigents autonòmics de l'estat, és el que ha volgut saber EL TEMPS demanant-ho directament a alguns responsables. I les respostes, exceptuant el cas del País Basc, abonen que Ibarra està sol en la forma, però no tant en el fons. Hi ha una certa sintonia de continguts entre els presidents autonòmics, en major o

Joaquín Leguina.

ARXIU

seu territori. La resta de comunitats, com el cas del Principat de Catalunya, el País Valencià i les Illes, tenen com a font de finançament una participació en els ingressos que recapta l'administració estatal, més els que té transferits, però que en cap cas no afecten ni l'IRPF ni l'IVA. La dependència s'incrementa quan l'estat es retarda en els pagaments i les administracions autonòmiques es troben obligades a endeutar-se per finançar-se. Amb aquest sistema, el fons de finançament per habitant del 1991 és de 74.410 ptes. al Principat, davant les 100.685 de

Rodríguez Ibarra.

ARXIU

menor grau i independentment del partit, amb la qüestió plantejada obertament pel dirigent extremeny. Les paraules igualtat, solidaritat, cooperació i col·laboració són clau a l'hora de parlar de finançament de les comunitats autònomes.

NI TRACTE DIFERENCIAT

La majoria de presidents autonòmics es manifesten contraris al fet que el Principat de Catalunya tingui un tracte diferenciat, en matèria de finançament, del govern central, més enllà de l'obligat pel major o menor nombre de competències. Juan Hormachea, president de Cantàbria pel PP, creu que "no es pot construir l'Espanya de les autonomies a base de desenvolupar més les diferències entre unes i altres. El tracte diferenciat no és compatible amb la solidaritat". El president aragonès Emilio Eiroa, del Partit Aragonès Regionalista (PAR), tampoc no és partidari de cap tracte diferenciat: "Si volem que l'estat tingui legitimitat, hem de sentir-nos-hi tots representats i comprovar que es compleix el principi constitucional d'igualtat i no discriminació, tot i que em sembla necessari acceptar que Espanya és una unió de pobles i que en molts d'ells es mantenen vius determinats fets diferencials".

Manuel Chaves, president de la Junta d'Andalusia, entronca amb el discurs d'Ibarra i explica que "la reforma del model de finançament ha de servir per a reduir les diferències i els desequilibris entre les regions més desenvolupades i les menys desenvolupades". El dirigent socialista creu que aquesta posició no implica que ell vulgui enfrontar Andalusia ni amb Catalunya, ni amb Euskadi, ni amb cap altra comunitat: "Només busco la col·laboració i que el sistema de finançament es basi en la solidaritat, tenint en compte els fets diferencials de cada comunitat".

NI "FINANÇAMENT A LA CARTA"

Els presidents de comunitats autònomes consultats en general tampoc no veuen amb bons ulls la intenció de la Generalitat catalana de negociar directament amb el govern de l'estat el nou sistema de finançament. Però en aquest cas hi ha més divergències. Jerónimo Saavedra, president socialista del govern de Canàries, després d'haver-se mostrat favorable a una diferenciació del cas català perquè "el sistema de finançament ha de reflectir i, resoldre's, en funció de

Emilio Eiroa i Jerónimo Saavedra.

ARXIU

les diferents competències", es mostra contrari a una negociació estat-Generalitat, que considera "difícilment compatible amb el principi d'igualtat i solidaritat entre comunitats". A aquesta posició s'afegeix Carlos Collado, president de la comunitat de Múrcia, al qual l'actitud del govern de Pujol li mereix "una molt mala opinió". El president aragonès també rebutja el que anomena "finançament a la carta" i el socialista Joaquín Leguina, president de la comunitat de Madrid, afegeix: "No crec que la negociació sigui legalment possible, malgrat que tot diàleg bilateral és bo".

L'andalús Manuel Chaves, sobre aquesta qüestió, recorda de primer que "cap polític amb categoria no pot donar més diners a qui més crida" i després rebutja una negociació "exclusiva", perquè el model de finançament "és per a totes les comunitats autònomes d'Espanya, no per una, i per tant, ha de tenir una visió de conjunt d'Espanya". Concretament, el president de la Junta d'Andalusia s'oposa al traspàs de la gestió de l'IRPF o de l'IVA a la Generalitat, perquè creu que això seria "trencar la caixa única de l'estat, la caixa de solidaritat". I afegeix una

altra raó: "En el cas que també fos traspasat a Andalusia, "nosaltres recaptem menys del que ens donen actualment". En canvi, el president de Cantàbria, Juan Hormachea, es mostra més comprensiu i considera "lògica" la posició catalana, tot i que no la comparteix.

NACIONALISME TRANQUIL

El nacionalisme del govern de Jordi Pujol no és percebut com un element incrementador d'instabilitat i la majoria de presidents rebutgen les afirmacions de l'alcalde de Sevilla, l'andalús Alejandro Rojas Marcos, que declarà que a Catalunya li havien de "comprar" l'espanyolitat perquè Pujol feia "xantatge" a Madrid utilitzant el nacionalisme. Únicament el president murcià Carlos Collado creu que Pujol "fa xantatge constantment" per obtenir un finançament més avantatjós. El president canari, més moderat, també creu que el nacionalisme s'usa com a "instrument de pressió", però dubta de si es fa "conscientment o no". Alguns, com Joaquín Leguina, van més enllà i recorden que Pujol és "una persona que individualment i política-

Juan Hormacchea, Ardanza i Carlos Collado Mena.

ARXIU

ment ha fet molt per la democràcia espanyola".

EL CAS BASC

Un cas a banda és la posició del govern basc. Amb un sistema de finançament avantatjós, el concert econòmic, i una majoria parlamentària similar a la del govern català, fa una anàlisi radicalment diferent de les presentades fins ara. José Luís Larrea, conseller d'Hisenda i Finances del govern que presideix José Antonio Ardanza, explica que les diferències entre les comunitats autònomes i les seves majors o menors cotes de poder "no són fruit de la casualitat ni són, per tant, un model d'insolidaritat". El conseller del Partit Nacionalista Basc qualifica de "diferents" Catalunya i Euskadi perquè "així ho han volgut els seus habitants, ho referma la seva història i perquè així ho han respectat, menys en conegudes excepcions, els poders centrals". Això justifica, segons Larrea, un tracte diferenciat per part de l'administració central que, d'altra banda, "avui necessita una profunda reforma per a adequar-se als temps actuals i a les demandes de futur".

Aquesta reforma és abonada per totes les comunitats autònomes, afegeix Larrea, tant si han accedit a l'autonomia per la via de l'article 143 de la Constitució, com si hi han arribat pel 151. Finalment el conseller basc considera que "mai s'ha de rebre com una pressió política el fet de defensar la idea de pertinença a una nació".

LA BATALLA D'ALAVEDRA

Aquest és l'escenari en el qual la negociació del nou model de finançament tindrà lloc. El govern central ja ha manifestat que és contrari inicialment a la cessió de l'IRPF perquè considera que "lesiona" el principi d'igualtat dels espanyols davant el marc fiscal. El govern de la Generalitat de Catalunya, representat en aquesta negociació pel conseller d'Economia i Finances, Macià Alavedra, també ha expressat que sense el traspàs de l'IRPF difícilment es considerarà satisfactori un acord en matèria de finançament.

El parlament també ho va sol·licitar de forma unànime, en el passat debat de política general, amb l'única votació en

bloc de totes les sessions. Al País Valencià, Joan Lerma s'ha significat personalment reivindicant el traspàs de la gestió de l'impost sobre la renda, tot i que de moment està bastant sol, tant dins el partit com entre la classe política. A les Illes, hi ha hagut peticions més fortes, almenys verbalment. Alexandre Forcades, conseller d'Economia, ha arribat a demanar el concert econòmic, però el seu president, Gabriel Cañellas, és més prudent, sobretot després de la reunió que tingué amb Felipe González.

Juan Hormacchea, president de Cantàbria, deia a aquesta revista que Pujol no ha de pressionar gaire "perquè té un poble de sis milions d'habitants, unes institucions fortes i un gran suport popular. Aquesta és la seva força, perquè aquesta és la força de Catalunya". De moment, després de la reunió de la setmana passada a Madrid entre Solchaga i els consellers d'economia autonòmics, sembla que hi ha voluntat de parlar de responsabilització fiscal, però també sembla que hi haurà pròrroga. I segurament pròrroga del conflicte.

Pere Martí